

2021-06-30

Till
Utbildningsdepartementet

IdéburnaSkolors
RIKSFÖRBUND

SOU 2021:11

(Dnr U2021/01369)

Idéburna skolors riksförbunds remissvar på betänkandet Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven (SOU 2021:11)

Idéburna skolors riksförbund (ISR) organiserar icke vinstutdelande fristående skolor och arbetar för att stärka möjligheterna för olika idéburna pedagogiska alternativ att bedriva förskola/skola inom det svenska utbildningsväsendet. ISR verkar för att försvara friskolereformens mångfaldssyfte och för en deltagande målstyrning där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis främjas en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar.

Med idéburna skolor avses den definition som tagits fram av utredningen Idéburna aktörer i välfärden, SOU 2019:56

Sammanfattning

ISR ser positivt på merparten av utredningens förslag, men avstyrker dock bestämt införande av en numerär lägstanivå för olika professioner inom elevhälsan. Förslaget gäller på huvudmannanivå vilket säkert kan fungera som ett ungefärligt genomsnitt i en kommun, men då merparten av idéburna huvudmän endast har en skola, så innebär förslaget en fixerad organisation för den enskilda skolan vilket är oacceptabelt utifrån rektors ansvar för verksamheten.

ISR vill även framhålla att en aldrig så väl fungerande elevhälsa blir kraftlös om det inte finns tillräckliga resurser för att omsätta goda förslag och åtgärder i praktisk handling. Till sist hamnar verkställigheten av åtgärdsprogrammet i huvudsak hos en lärare som måste ha kunskap, förmåga och rimliga förutsättningar för att kunna möta alla elevers olika behov.

Vi har utifrån detta faktum lyft behovet att se över kommuners övergripande ansvar för alla elever i kommunen och vikten av att skapa en tydlig, långsiktigt stabil organisation inom kommunen för att bedöma och fördela resurser utifrån lagstadgade regler om tilläggsbelopp för särskilt stöd. Detta ska gälla lika för alla elever oavsett i vilken skola man går, fristående eller kommunal.

ISR lyfter även idéburna skolors synsätt kring skolans inre arbete och stöd till elever. Samtidigt vill vi lyfta frågan om elevhälsa till en samhällsfråga om hur dagens skola fungerar ur ett elevhälsoperspektiv.

ISR avstyrker följande förslag till ny förordning (förslag 7.7.3 i utredningen)

1.8. Förslag till (ny) förordning om lägstanivå för tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator i elevhälsan

§ 2. En skolläkare får ansvara för högst 7000 elever, en skolsköterska för högst 430 elever, en psykolog för högst 1000 elever och en kurator för högst 400 elever

Förslaget avser en reglering på huvudmannanivå.

ISR tillstyrker samtliga övriga förslag i utredningen.

Förslagen ligger inom en rad olika områden, främst handlar det om särskolans organisering och benämning samt om elevhälsans uppdrag och arbetsformer.

Många förslag handlar om att utveckla stödmaterial för olika delar av elevhälsoarbetet. ISR ställer sig positiv till bra stödmaterial, men vill samtidigt instämma i utredningens formulering att för många sådana dokument som riskerar att gå i varandra snarare kan skapa otydlighet än vara ett stöd.

ISR ser även positivt på förslag om fortsatt stöd för stärkt kompetensutveckling inom specialpedagogik och även åtgärder för fler behöriga lärare till särskolan.

ISR:s synpunkter på utredningens förslag

Utredningen har ett skarpt författningsförslag som handlar om att fastställa en numerär för elevhälsans olika professioner hos varje huvudman. Då huvudmän för idéburna skolor i allmänhet bara har en enda skola skulle förslaget innebära en exakt siffra för bemanning av varje personalkategori inom skolans elevhälsa utifrån elevantal. Något sådan är naturligtvis varken praktiskt möjligt och heller inte önskvärt utifrån de effekter ett sådant förslag skulle få, i synnerhet på mindre skolors elevhälsoarbete. ISR finner detta förslag helt oacceptabelt. Motiven för att avslå detta förslag presenteras egentligen utförligt av utredningen själv, förslaget verkar mera vara en beställningsprodukt.. Vi lyfter i texten nedan, under vårt avstyrkande, de viktigaste motiven för varför detta förslag måste utgå.

I denna utredning framförs även många bra och konstruktiva förslag till ett förbättrat stöd för ett stärkt elevhälsoarbete. Ibland förefaller dock den pedagogiska professionen att hamna något i bakgrunden. ISR vill poängtera att alla goda förslag till åtgärder och stöd till sist ska verkställas i elevens närmiljö av lärare som undervisar eleven. Om inget görs åt den nu pågående nedmonteringen av systemet med tilläggsbelopp till skolor, så kommer sannolikt effekterna att utebli. Det är först när lärare ges utrymme, tid och kraft att ge de enskilda eleverna tillräcklig uppmärksamhet, stöttning och positiv återkoppling som alla elever kan lyckas. Vi tror inte på några genvägar i det fallet, det finns redan idag tillräckligt mycket forskning som pekar på lärarens avgörande betydelse.

ISR vill även framföra sin besvikelse över att inte heller denna utredning velat ta i den akuta frågan om tilläggsbelopp vilket sedan länge och i stor omfattning främst berör elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. ISR har till Skolverket framfört hur systemet med

tilläggsbelopp mer eller mindre kollapsat. I utredningens delbetänkande ” En annan väg till särskilt stöd” hänvisade man till att tiden varit för kort för att analysera denna fråga, men även här i huvudbetänkandet saknas analys och förslag i denna mycket viktiga fråga.

Nedan följer en genomgång av olika förslag och ISR:s synpunkter:

Kap 6. Analys och förslag för ett förstärkt stöd- och elevhälsoarbete.

6.4.1 Utredningens förslag: *För elevhälsans specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till specialpedagog eller speciallärare.*

ISR tillstyrker utredningens förslag

Vi vill dock betona den svårighet som finns att rekrytera dessa personalkategorier. Idag är det enligt utredningen omkring 69 % av alla tjänstgörande speciallärare och 30 % av de tjänstgörande specialpedagogerna som saknar speciallärar- resp. specialpedagogutbildning.

6.4.2 Utredningens förslag: *Statsbidraget för fortbildning när det gäller specialpedagogiska insatser och för speciallärarutbildning inom Läraryftet förstärks med 60 miljoner kr från och med 2022, 75 miljoner kr 2023 - 2024 och 50 miljoner kr från och med 2025. Statens institutionsstyrelse ska omfattas av möjligheten till statsbidrag för denna utbildning.*

ISR tillstyrker utredningens förslag

6.4.3 Utredningens förslag: *Skolverket får i uppdrag att följa utvecklingen av utbildningsbakgrund bland personer som arbetar som kuratorer i skolväsendet.*

ISR tillstyrker utredningens förslag

6.5.1 Förlängning av stöd för specialpedagogik för lärande

Utredningens förslag: *Statsbidraget för kompetensutvecklingsinsatser inom Specialpedagogik för lärande ska förlängas med tre år, det vill säga 2024 - 2026, och för de åren tillförs 81 miljoner kr per år.*

ISR tillstyrker utredningens förslag.

6.5.2 Bättre stöd för förebyggande och hälsofrämjande arbete

Utredningens förslag: *Skolverket bör se över relevanta befintliga kompetensutvecklingsinsatser och stödmaterial för att i dessa utveckla hur det förebyggande och hälsofrämjande arbetet kan stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Översynen bör i relevanta delar göras i samverkan med Specialpedagogiska skolmyndigheten, Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten. Översynen behövs särskilt i följande insatser och material:*

- *Insatser inom de nationella skolutvecklingsprogrammen som riktar sig till huvudmän och rektorer.*
- *Stödmaterialen om särskilt stöd, extra anpassningar och åtgärdsprogram.*
- *Vägledning för elevhälsan.*

ISR tillstyrker förslaget. Vi instämmer i utredningens bedömning att det redan finns tillräckliga och tydliga mål för elevhälsoperspektivet i skollagen och läroplaner. Tanken är att elevhälsoperspektivet ska genomsyra alla styrdokument och skolans kvalitetsarbete så att det ska leda till en hälsofrämjande skolutveckling.

6.5.3 Bättre kunskap om vårdgivaransvaret

Utredningens bedömning: *Skolverket bör säkerställa att hälso- och sjukvårdslagstiftningen om styrning och ledning av elevhälsans medicinska insatser berörs inom rektorsprogrammet och i skolchefsutbildningen.*

ISR delar utredningens bedömning

6.6.1 Kunskapssammanställningar om elevhälsa och stöd

Utredningens förslag: *Skolverket ska ges i uppdrag att ansvara för att ta fram kunskapssammanställningar inom områdena elevhälsa och stöd som kan bidra till att förbättra huvudmäns, rektorers och lärares möjligheter att välja effektiva insatser. Kunskapssammanställningarna ska tas fram tillsammans med Skolforskningsinstitutet och Specialpedagogiska skolmyndigheten. I de fall där det är relevant bör myndigheten samråda med Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten.*

ISR ser positivt på att bra kunskapsunderlag tas fram. Det är viktigt att lyfta goda exempel, ta vara på och sprida intressanta forskningsresultat och arbeta kunskapshöjande. Kunskaper om elever med svårigheter behöver generellt höjas liksom kunskap om specialpedagogiska metoder. Hur struktur och tydlighet kan skapas är viktigt liksom kunskap om tekniska hjälpmedel m.m.

Samtidigt vill vi påpeka att alla goda förslag till åtgärder och stöd ska verkställas i elevens närmiljö av lärare som undervisar eleven. Om inget görs åt den pågående totala nedmonteringen av systemet med tilläggsbelopp, så kommer sannolikt effekterna att utebli. Istället blir effekten att de goda intentionerna inte går att realisera. Det är först när lärare ges utrymme, tid och kraft att ge de enskilda eleverna tillräcklig uppmärksamhet, stöttning och positiv återkoppling som alla elever kan lyckas. Vi tror inte på några genvägar i det fallet, det finns redan idag tillräckligt mycket forskning som pekar på lärarens avgörande betydelse.

6.6.2 Stödmaterial för utredning om särskilt stöd

Utredningens förslag: *Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten ska ges i uppdrag att ta fram ett stöd för den utredning som ska genomföras för att ta ställning till en elevs behov av särskilt stöd.*

ISR tillstyrker utredningens förslag. Idag finns, som utredningen påpekar, ett uttalat behov av ett enhetligt material. Dock är det nog inte i första hand de enskilda skolornas behov utan handlar mera om kommunikationen med kommunernas enheter för beviljande av tilläggsbelopp. Skolan känner ofta eleven väl och är även väl förtrogen med elevens behov av extra insatser.

Kap 7. Tillgång till elevhälsan

7.6 Förslag om obligatorisk redovisning av tillgång till personal inom elevhälsan

Utredningens förslag: *Det ska, inom ramen för förordningen om uppgiftsskyldighet för*

huvudmän inom skolväsendet, vara obligatoriskt att redovisa tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator.

ISR tillstyrker utredningens förslag.

7.7.2 En förtydligad reglering av elevhälsans uppdrag.

Utredningens förslag: *Elevhälsans nuvarande uppdrag ska förtydligas med bestämmelser om att elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp-, och organisationsnivå samt ske i samverkan med övrig personal på skolan. Elevhälsan ska vidare bidra till skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan även samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten.*

ISR tillstyrker utredningens förslag. Vi utgår från att det kommer att vara en bredd i synen på hur en trygg och inkluderande skolmiljö skapas. ISR har gjort en egen enkätundersökning bland sina medlemsskolor om hur man ser på vad som är viktigt för ett bra elevhälsoarbete. Skolorna framför att de arbetar aktivt för att skapa ett arbetsklimat där pedagoger och elevhälsa ska kunna samtala om tillkortakommanden och elevbehov. Detta ställer krav på skollledning att skapa ett förtroendefullt klimat, förståelse för problem och varandras insatser, avsätta tid, ge fortbildning, ha kompetent personal, stabil personalgrupp, likvärdighet mellan klasser och ha fungerande rutiner. Elevhälsoteamet har tydliga roller och arbetar tätt ihop. Man följer varje elevärende nära.

Utöver elevhälsoteam kan skolor exempelvis ha:

Trygghetsgrupp (som tar upp kränkningsärenden, för att främja gott klimat och förebygga kränkningar), med rektor, kurator, lärare, träffas t.ex. veckovis.

Grupp med specialpedagoger och speciallärare som träffas varje vecka för att se över ämnesstöd till elever och hantera hemmasittare.

Fast extramöte i elevhälsan varje vecka utan agenda, för samtal utan krav på beslut.

Fast bokad tid för elevhälsan där teamet är tillgängligt vid behov.

Utvecklingsmöte i elevhälsoteamet regelbundet.

Återkopplingsmöten mellan EHT och pedagoger, mentorer.

Klasskonferenser

Fortbildning regelbundet med externa föreläsare (ofta serier),

Trygghetsvandringar, i bild, idrottsal, bibliotek mm.,

SYV samarbetar med specialpedagoger.

Lärlärlag som deltar i elevhälsan

Flexitid i elevhälsan (20% av tjänsten) för att ha tid att handleda pedagoger

Samarbete med föräldrar

Uppmärksamhet och anmälningar sker

– från föräldrar, lärare, ämneslärare, kurator, sköterska.

– via ärendehanteringssystem

– enkäter från kommunen, Skolinspektionen

– egna trygghetsenkäter,

– trygghetsvandringar,

– närvarostatistik som följs

Ovanstående är exempel på arbetsformer från idéburna skolor, som visar hur man ser som det viktiga att skapa ett klimat med stabilitet, trygghet, långsiktighet och förutsägbarhet i en tydlig organisation. Flera framhåller att det viktigaste i en god, fungerande elevhälsa inte handlar om att lagfästa ett bestämt antal personer med olika professioner. Istället handlar det om att i skolan ha ett klimat av öppenhet och samarbete mellan ledning-pedagoger-elevhälsa, ha stabil och kompetent personalgrupp, och en utvecklad organisation som fångar in elevbehov, åtgärdar med stöd, som återkopplar och följer upp.

Idéburna skolor framhåller att man arbetar för ett starkt elevstöd genom

- Hög lärartäthet
- Hög behörighet
- Kompetenta elevhälsoteam, med skolledning, kurator, skolsköterska, skolläkare, psykologer, specialpedagoger, i vissa fall mentorer, lärarrepresentanter och SYV.

7.7.3 och ny förordning 1.8. En numerär reglering av en acceptabel lägstanivå för tillgång till elevhälsan

Utredningens förslag: *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om det högsta antal elever en skolläkare, en skolsköterska, en psykolog och en kurator får ansvara för.*

På förordningsnivå ska regleras att en skolläkare får ansvara för högst 7 000 elever, en skolsköterska för högst 430 elever, en psykolog för högst 1 000 elever och en kurator för högst 400 elever.

ISR avstyrker utredningens förslag

Då huvudmän för idéburna skolor i allmänhet bara har en enda skola skulle förslaget kunna innebära en exakt siffra för bemanning av varje personalkategori inom skolans elevhälsa utifrån elevantal. Något sådant är naturligtvis varken praktiskt möjligt och heller inte önskvärt utifrån de effekter ett sådant förslag skulle få, i synnerhet på mindre skolors elevhälsoarbete. ISR finner förslaget helt oacceptabelt. Motiven för att avslå detta förslag presenteras egentligen utförligt av utredningen själv, förslaget verkar mera vara en beställningsprodukt som man pliktskyldigt måste leverera. Vi vill ändå lyfta några motiv som utredningen själv presenterar mot förslaget om fastställd numerär:

- Utredningen lyfter att en fastställd numerär inte rimmar med övrig mål- och resultatstyrning av skolverksamheten. Inte heller passar den ihop med en tillitsbaserad styrmodell.
- En generell lägstanivå kan inte säkerställa likvärdighet om fokus hamnar på att alla elever erbjuds lika mycket elevhälsa oavsett behov. Denna typ av styrning garanterar lika men inte likvärdiga förutsättningar.
- En generell preciserad bemanningsnivå riskerar att leda till att resurser inte utnyttjas effektivt. Den skapar inte heller incitament att utveckla verksamheten.
- Att tillföra resurser behöver inte leda till en förbättrad verksamhet. Det kan tvärtom bli demoraliserande för de som arbetar i skolan om regleringen inte förankras så att de står bakom dess syfte. Att personal ska anställas utan att det provas utifrån lokala

behov och förutsättningar riskerar att motverka den styrning mot starkare professionalism som eftersträvas.

- Om staten reglerar bemanningen och därmed styr skolans resurser till en utpekad del av verksamheten så kringskärs rektors ansvar och går i en annan riktning än nuvarande lagstiftning.
- Vid internationella jämförelser har man inte kunnat finna något land där man reglerar tillgången till elevhälsovårdspersonal.

Utredningen har även tillfrågat huvudmän där samtliga verkar ha uttalat allvarlig kritik mot en fastställd numerär. Man har bl.a. efterfrågat syftet med ett sådant förslag och framhållit att nyttan av yrkesgrupper i mycket hög grad är beroende av lokala behov och organisation.

Då utredningen själv ser stora problem med en reglering av en lägstanivå i form av en numerär för olika kategorier föreslår man istället att tillgången till elevhälsan i första hand ska regleras genom en tydligare lägstanivå för elevhälsans uppdrag. "Genom att uppdraget tydliggörs blir det också tydligt vilka resurser som behöver avsättas för att uppdraget ska kunna fullföljas i sin helhet."

Det förslag som trots invändningarna presenterats är en högre tillgång än i dag och innebär ökade kostnader om nära 850 miljoner kronor per år.

ISR vill i sammanhanget framhålla att ökade krav riktade mot skolan måste kompenseras ekonomiskt. De förslag som utredningen lägger kan komma att leda till både högre kostnader för elevhälsans professioner, men även ökade dokumentationskrav som hamnar på rektorer att hantera.

Kap 8 Bedöma och stödja kunskapsutveckling i grund- och gymnasiesärskolan.

ISR tillstyrker samtliga förslag under kapitel 8.

Vi vill särskilt lyfta utredningens bedömning att det behövs en utredning av frågan om hur bristen på behöriga lärare i grund- och gymnasiesärskolan kan lösas.

Kap 9. Flexibilitet och nya benämningar i grund- och gymnasiesärskolan.

ISR tillstyrker samtliga förslag under kapitel 9.

Kap 10. Överklagandemöjlighet vid beslut om att inte flytta en elev till högre årskurs.

ISR tillstyrker utredningens förslag.

Kap 11. Könsuppdelad undervisning och utbildning

Utredningens förslag: *Det bör inte införas några bestämmelser i skollagen som uttryckligen*

förbjuder könsuppdelad undervisning och utbildning. Detta eftersom det befintliga regelverket i form av bestämmelser i läroplaner och diskrimineringslagen är tillräckligt.

ISR tillstyrker utredningens förslag

Kap 12. Bedömning av förslagets betydelse för sekretess- och datalagstiftningen

ISR delar utredningens bedömning

Ytterligare perspektiv på utredningens problemformulering

I direktiven till utredningen sägs att utredningen ska kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete och lämna förslag i syfte att skapa bättre förutsättningar för elever, såväl flickor som pojkar, att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Vidare ska utredningen undersöka förutsättningarna för tidigare stödinsatser i grundskolan. I ett tilläggsdirektiv kom även frågan om tillgång till elevhälsa och frågan om en lägstanivå. Många intressanta undersökningar har gjorts inom ramen för utredningen, inte minst utblickar till våra grannländer. Man har även genomfört många intervjuer och redovisar även andra undersökningar som gjorts.

En undersökning visar att få verkar uppleva det som ett problem att elevhälsoorganisationer är underbemannade i någon större utsträckning. Detta gäller även elever och föräldrars synpunkter. Däremot önskar en stor majoritet av intervjuade elever med funktionsnedsättning att lärarna hade mer tid för dem samtidigt som de ser att lärarna gör så gott som kan för att räcka till för alla i klassrummet. Ändå lyser pedagogernas roll till stor del med sin frånvaro i utredningen som istället tydligt fokuserar på elevhälsans roll i utformningen av den pedagogiska miljön.

ISR menar också att verkligheten inte har beskrivits och fångats så att tydligare och bredare lösningar för elever och elevbehov kunnat tas fram. Vi konstaterar och kritiserar att det i utredningen inte finns någon beskrivning av hur kommunernas stödsystem utformats utifrån gällande lagstiftning. I utredningen saknas en beskrivning och analys om kommunernas del av ansvaret för eleverna, och hur kommunernas ansvar sköts och genomförs. I utredningen pekas i stället enbart skolor och elevhälsoteam ut som vägen framåt. Här saknas helt en analys av hur systemet med tilläggsbelopp tillämpas och hur det nu snabbt har förändrats.

Verkligheten är allvarlig. De samstämmiga signaler som kommer från skolorna pekar på en entydig utveckling: Skolor söker tilläggsbelopp. Kommunerna avslår allt oftare trots att eleverna är desamma som tidigare.

Detta berörs inte i utredningen, och samlad nationell kunskap finns inte. Utredningen klargör heller inte läget.

ISR har flera gånger uppmanat till att nationell statistik borde tas fram över hur kommunerna hanterar tilläggsbelopp, dvs. statistik över ansökningar, avslag och bifall, samt nivåer på ersättning. Slutsatsen blir att det saknas kunskap, fakta och statistik som är sammanhållen nationellt av hur kommunerna hanterar sin lagstadgade skyldighet.

I realiteten är det en skandal att det i moderna Sverige saknas sammanhållen kunskap om stöd till elever och hur kommunerna hanterar sitt ansvar.

Utredningen berör bristen på statistik utifrån att det inte förs någon statistik över elever utifrån funktionsnedsättning. Dock borde det vara möjligt att göra kvantitativ statistik av skolors samlade ansökningar av tilläggsbelopp och hur de hanterats och även kanske för åtgärdsprogram. Socioekonomisk resursfördelning finns, även som statistik, men har fokus på en speciell kategori barn definierade utifrån föräldrars socioekonomiska ställning och utbildningsnivå. Barn med främst neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är en annan kategori som inte ska sammanblandas med elever med helt andra grunder för behov av kompensatoriska åtgärder som barn till lågutbildade föräldrar. Här saknas tydlighet och regelverk när det gäller resursfördelning som inte bara är intern inom skolan.

Långsiktiga lösningar innefattar både förutsägbara resurser och tydligt ansvar. Utredningen fokuserar på den enskilda skolans ansvar gällande elevhälsa. Kommunernas ansvar är definierat men det övergripande ansvaret för elevstödet från kommunerna är bristfälligt, kortsiktigt och undflyende. ISR menar att myndigheterna måste leva upp till ansvaret att ta fram kunskap om hur kommunernas ser på sitt åtagande och genomförande av sitt ansvar. ISR menar att kommunerna idag inte uppfyller sitt ansvar, och läget kan beskrivas som att

a) kommunernas bedömningsgrunder förändras till det sämre för eleverna under pågående år och stödperiod, och

b) nivåerna sänks kontinuerligt, dvs. skolornas förutsättningar förändras ständigt. I allt fler kommuner är stödet nu nära noll.

Detta drabbar naturligtvis extra hårt resursskolor med enbart elever med stora extra behov, men även små idéburna skolor är ofta eftersökta bland föräldrar till barn som behöver mer stöd och omtanke.

När stödet till elever fristående skolor minskar kommer det i samma omfattning att göra det även i kommunala skolor utifrån att lika villkor ska gälla för resurstilldelning till alla elevers undervisning oavsett vilken skola man går i. Kommunens ansvar för det samlade elevstödet ska ligga på den övergripande kommun-nivån och resurserna ska fördelas till elever i behov, oavsett hos vilken huvudman de får sin utbildning. Det innebär samma system som för den socioekonomiska resursfördelningen.

När kommunernas ansvar klargjorts skapas bättre möjlighet för skolorna att ge ett mer långsiktigt och förutsägbart stöd till elever som behöver det vilket till största delen handlar om elever med olika, ofta grava, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

ISR menar att förslagsvis Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten skyndsamt bör få i uppdrag att hitta en modell för hur tilläggsbelopp kan kopplas till olika behov av insatser. Vi är medvetna om att lagstiftningen säger att tilläggsbelopp ska bedömas enskilt och utifrån varje enskild individs behov, men eftersom detta system troligen aldrig har fungerat på detta sätt och nu dessutom i stort sett har upphört att alls fungera, så krävs nog att man hittar fram till förenklingar. Ett mer schabloniserat system som fungerar är bättre än ett på pappret bra system som inte fungerar i praktiken. Långsiktiga och stabila strukturer krävs för att skolor ska få rimliga förutsättningar att genomföra de åtgärder som elever anses behöva. Detta är något som även föräldrar till elever med funktionsnedsättningar efterfrågar.

Avslutande synpunkter

ISR vill avslutningsvis framföra att inkluderande lärmiljöer skapas i första hand av engagerade lärare som har kunskap, förmåga och rimliga förutsättningar för att kunna möta alla elevers behov.

Denna utredning lägger stort fokus på andra professioner än pedagogerna och betonar elevhälsoteamens roll i kvalitetsarbetet. En stödjande elevhälsa med hög kompetens är viktigt, men ISR vill betona att i slutänden ska dock det formulerade uppdraget kring eleven i huvudsak verkställas av en professionell pedagog. Inga dokument i världen hjälper om de rimliga förutsättningarna inte kan upprätthållas. ISR vill gärna lyfta Finlands modell som bygger på stor tillit till den pedagogiska professionen.

Över tid stabila samverkansfunktioner behöver också byggas upp i varje kommun och elever med svårigheter som inte försvinner genom tillfälliga insatser, måste garanteras ett långsiktigt stöd. Detta måste gälla alla barn och unga, oavsett vilken skola de går i. Även om idéburna skolor ofta är flexibla bra på att möta alla elever så finns det gränser för det möjliga för en enskild skola.

ISR menar också att det kan finnas anledning att problematisera antagandet att god elevhälsa enbart är en fråga för enskilda skolor. Vi menar att det också på en övergripande samhällsnivå ligger ett ansvar för våra barn och ungas välbefinnande och psykiska hälsa. Det handlar då om hela skolsystemets utveckling mot betyg och krav på prestationer i allt lägre åldrar, med betygshets och PISA-stress i ett tävlingsinriktat samhällsklimat där barn mer och mer berövas sin barndoms utvecklande lek och fantasi. Den psykiska ohälsan hos barn och unga behöver analyseras på djupet. ISR tror inte att ytterligare ett underkänt-betygssteg är lösningen på detta större samhällsproblem.

Kanske är det en skola med ett djupare bildningsperspektiv som kan ge det lugn som krävs för en hälsofrämjande skolmiljö där även kunskapsutveckling främjas?

För Idéburna skolors riksförbund

Håkan Wiclander

Ordförande

Idéburna skolors riksförbund

Epost: info@ideburenskola.se
Hemsida: www.ideburenskola.se